

(Данас, 22. 4. 2011)

Ускрс је наш највећи празник и највећи догађај у хришћанству. Догађај над догађајима и основ свим збивањима у животу цркве. То је најбоље изразио апостол Павле у својој посланици Корићанима: ако Христос не уста - мислио је на васкрсење, онда је празна наша проповед, а празна је и вера ваша. У тим речима апостола Павла је сав смисао празника Христовог васкрсења. Оно је основна истина и централна догма у хришћанској догматици: Христос је и сам васкрнуо не себе ради него да покаже наш пут, и оно што нама предстоји, ради чега и јесмо у овом животу, а то је да смо носиоци и следбеници вечнога, бесмртнога живота. Смисао и круна Христовог доласка на свет и читавога његовог дела је његово васкрсење, у којем је и тајна нашега васкрсења, каже патријарх српски Иринеј.

Разговор за Ускршни додаток Данаса радимо у Владичанском дому у Нишу, где патријарх обележава своју крсну славу, Цвети. Каже да ће и другог дана Ускрса бити у Нишу, у Цркви светога цара Константина и царице Јелене, након што претходног дана буде служио ускршњу литургију у Саборној цркви у Београду, а „његов викар“ - поноћну литургију у Храму Светог Саве. Ипак, саопштава да ће на редовном заседању Светог архијерејског сабора Српске православне цркве, заказаном за 16. мај, „највероватније“ престати да буде и епископ нишки. И београдска и нишка епархија су велике и „траже целог човека“. - А што би рекао наш народ: једна врана не може на два коца. Можда може само неко време, каже.

Ове године припадници Православне и Римокатоличке цркве прослављају Ускрс истог дана. Видите ли у томе икакву симболику?

- Реч је о датумском подударењу и астрономским условима за одређивање празника. Први васељенски сабор у Никеји 325. године регулисао је начин израчунавања дана Васкрса. Поставио је три знака како се одређује Васкрс - пре јеврејске Пасхе, пун месец и пролећна равнодневница. То су законитости на основу којих се одређује православни Васкрс и оне су јединствене за целу Православну цркву, док католици имају неки други начин за одређивање. Ипак, често дође до подударења овог празника, као што ће то бити и ове године.

Када се у једној реченици помену православна и католичка црква некако одмах „искрсне“ и питање екуменизма. Утисак је, међутим, да већина и не зна шта је екуменизам и у чему је суштина полемике о њему.

- Добро сте приметили. Екуменизам значи васељена. Екуменизам, дакле, обухвата читав свет - овде мислимо на читав хришћански свет, хришћанску екумену. Екуменизам је жеља да сви будемо уједињени црквом и хришћанством. Хришћанство јесте екуменска религија, са идејом да обухвати читав свет. Они који заступају идеје екумене желе да хришћанство буде свима заједничко и да буде религија целе хришћанске васељене. Али, пошто је дошло до развоја хришћанства у разним правцима, а 1054. и до великог раскола између Источне и Западне цркве, постоји екумена коју има православна црква, као и екумена, са неким посебним елементима, коју има Римокатоличка црква. Ми у православној цркви имамо своју хришћанску екумену: верујемо у једну свету саборну и апостолску цркву. Црква је, дакле, једна у свету, за њу се молио и господ Исус Христос. Идеја је да сви припадамо једној цркви, једном хришћанству и будемо јединствени пре свега у учењу, у догми, а ако будемо јединствени у учењу и догми, бићемо јединствени и у животу.

Колико је та „идеја“ или „жеља“ реална у садашњим околностима и ситуацији?

- Апсолутно је реална, али је друга ствар да ли је и колико садашњи свет, у садашњем стању, способан да прими ту идеју. На томе треба радити.

Читав хришћански свет 2013. године обележиће 1700 година Миланског едикта. Према најавама, Ниш и Србија требало би да имају посебно значајну улогу у прослави тог јубилеја. Ко ће и када одлучити о евентуалном позиву поглавару Западне цркве, папи, на такву прославу?

- Стиче се утисак да је питање поглавара Римокатоличке цркве опсесија наше штампе и неких људи из нашега народа. Пре свега, реч је о великом јубилеју једног значајног документа, Миланског едикта, који је издао цар Константин Велики 313. године. Тај документ је омогућио слободу хришћанства - престанак прогона хришћана, слободу проповедања која је омогућила да се реч Божија слободно чује, слободу цркве која је могла несметано да се шири. То је био нови и важан моменат за развој хришћанства, али

развој и читавога света, на основу хришћанске етике и догматике. Почео је тај „замах“ хришћанства, које је за релативно кратко време умало усвојио читав тадашњи цивилизовани свет.

По мишљењу многих, централна јубиларна прослава тог великог јубилеја требало би да буде у граду Нишу, у којем је рођен цар Константин. По мишљењу многих, Ниш је најпогоднији јер није ни на Истоку ни на Западу, већ је између Истока и Запада, што би „одговарало“ и једнима и другима, и Источној и Западној цркви. Биће тада и других прослава у местима где је цар Константин живео и деловао, али је најприродније и најпогодније да централна прослава буде у Нишу.

А што се тиче евентуалног позива папи да тада дође - то је ствар наше цркве, ми о томе разговарамо, у договору са осталим православним црквама. Моје лично мишљење је да ће јубилеј бити згодна прилика да буду присутни представници свих хришћанских цркава. Али, неки имају и другачије мишљење. О томе ће размислити и одлучити наш Сабор, а коначан став вероватно ћемо имати у току Сабора, у мају ове године. Тада ћемо знати на ком нивоу ће прослава бити одржана, односно да ли ће бити позван и папа.

Како је најављено, Ниш би такав јубилеј требало да дочека са „највећим крстом у Европи“. Како коментаришете повремене критике да је изградња таквог крста, високог 80 метара, и комплекса око њега - мегаломанска и да није у духу хришћанства, које проповеда скромност и понизност.

- Свако има право да то тумачи како жели. Али, жеља града Ниша је да има обележје, монограм Константинов, као што своје обележје има Рио де Жанеиро (статуу Христа Спаситеља високу 38 метара, п.а.) или Скопље (Миленијумски крст висок 68 метара, п.а.). То није никаква мегаломанска идеја већ жеља да такав симбол, монограм Константинов, који је међу првима откривен управо у једној ранохришћанској гробници у Нишу, буде истакнут на видном месту и видљив са свих страна. Жеља је да он буде што виши, то Ниш заслужује као место рођења цара Константина, место ранохришћанских гробница, место јубилеја Миланскога едикта. А видећемо колико ће то бити могуће.

Да ли је време да у овогодишњој ускршњој посланици позовете СПЦ и народ на јединство, пошто су на делу идеје о формирању такозване катакомбне цркве, које следи и део верника?

- Нажалост, то што ви помињете изазвао је бивши епископ рашко-призренски Артемије, иначе човек кога смо уважавали, а и данас га уважавамо. Он је већ неко време у раскораку са Сабором и Синодом, а био је у раскораку чак и са светим патријархом Павлом. Да није било болести патријарха Павла о томе би раније било разговарано и сигурно би се многе ствари предупредиле, па не би дошло до данашње ситуације. Али, патријарх је практично две, три године одсуствовао са трона патријаршкога, а ово питање постало је зрело и мора се решавати. Ми смо покушали да са бившим епископом Артемијем разговарамо, али он је то одбио, што до тада није бивало у пракси и животу наше цркве. Покушали смо и да га најпре разрешимо обавезе управљања епархијом, само до следећег Сабора, јер смо хтели да видимо неке ствари. Тада смо закључили да његово остајање на Косову и Метохији није добро јер не користи ни цркви ни народу. Већина епископа је, зато, закључила да би он требало да се повуче са епархије. Предлагали смо да се то учини на један безазленији начин, али он то није прихватио. На крају смо учинили оно што смо могли и морали - разрешили смо га епархије. Знате, и у предузећу, кад неко није добар директор, замени се. И у свим другим приликама тако бива, па бива и у цркви.

Он је такву одлуку Сабора најпре прихватио, мада невољно, рекавши да ће је поштовати мада се са њом не слаже. И то је било сасвим нормално. Омогућили смо му да остане у звању, добио је манастир по свом избору, могао је да ради заједно са нама, да даље допринесе цркви. А онда је он једнога дана написао писмо у којем каже: поричем све, не признајем ништа, остајем епископ. На тај начин је повукао један велики број монаха из рашко-призренске епархије, они су напустили своје манастире и нашли се - нигде. Нажалост, у таквим приликама, када је одрекао посушност Цркви и заједници са Црквом, Артемије је лишен чина епископскога. Нормалан човек би то требало да прихвати и да се покори томе. Али, он то није учинио, а сада чини оно што један нормалан хришћанин не би требало да чини.

Мада нема благодат епископску, он обмањује и себе и оне који га следе. Уместо да врати монахе у манастире, што смо га молили, он заједно са њима служи у такозваној катакомбној цркви или цркви у егзилу, по подрумима, прчварницима и слично, на саблазан цркви и народу. Направио је раскол, који никоме не користи, ни цркви, ни њему ни његовим следбеницима. Нажалост, због таквог понашања биће изопштен из цркве вероватно већ на мајском Сабору. Јер, стварати цркву тамо где није црква, то је и раскол и грех. Ипак, све то је вероватно само једна епизода нашег времена. Мањи број верника који га следи ће, свакако, доћи себи, и прихватити једино право објашњење и тумачење овога догађаја. Вратиће се цркви, што је сасвим нормално, јер- нема цркве ван цркве.

Хоће ли се на мајском Сабору, разговарати о подели великих епархија, београдске и нишке?

- Нишка епархија ће бити попуњена. Ја сам изабран за патријарха, нисам то очекивао, и хтео сам да у нишкој епархији завршим неке послове које сам раније започео, па сам замолио Сабор да останем и епископ неко време. У мају ће вероватно доћи нови, што је нормално. Разговара се, такође, и о београдској епархији, то је једна велика епархија која може бити и подељена. А на који начин и како, решаваћемо у складу са потребама.

Колико су тачне поједине процене да би београдска епархија могла бити подељена на београдску, земунску и раковичку?

- Постоје разне идеје, видећемо шта ће бити целисходно за цркву. Јер, није једноставно формирати још две нове епархије.

Ко се помиње као најозбиљнији кандидат за епископа нишког?

- То ја не знам. То ће се знати на Сабору.

Колико су као кандидати релевантни епископ браничевски Игњатије, викарни епископ Антоније, епископ Порфирије или викарни епископ Атанасије Ракита, који се незванично помињу?

- Колико су релевантни показаће се када буде извршен избор новог епископа.

Рекли сте то на начин као да сигурно неће бити ни један од њих?

- Не значи, може да буде. То су мишљења, можда и неке жеље неких, и све је то лепо и

Црква је једна и Христова

Пише: Патријарх Иринеј
субота, 23 април 2011 07:06

добро. Али Сабор ће донети одлуку тек када добро сагледа стање и потребе.